YOKOHAMA,

DE NIEUWE JAPANSCHE HAVEN EN HANDELSPLAATS NABIJ YEDO.

NAAR EENE JAPANSCHE SCHETS TOEGELICHT DOOR

J. HOFFMANN.

1862.

Bij het departement van Koloniën is kort geleden een in Japan door middel van houtsnede uitgegeven plan van de nieuwe haven en handelsplaats *Yokohâma* ontvangen, en door eene welwillende beschikking van Zijne Excellentie, den Minister van Koloniën werd schrijver dezes in de gelegenheid gesteld er inzage van te nemen. De prent heeft ten titel 御(ゴ)開(カイ)港(カウ)横(ヨコ)濱(ハマ)之(ノ)圖(ヅ) GO KAI-KÔ YOKOHAMA NO DSU, d. i. schets van de door het Gouvernement opengestelde havenplaats *Yókohâma.*

Lag het in de bedoeling van den inzender [1] door deze schets een denkbeeld te geven van de gelegenheid der nieuwe handelsplaats, die in de laatste jaren onder den naam van *Yókohâma*, in de baai van *Yédo* verrezen is, steller dezes heeft gemeend tot de bereiking van dit zelfde doel ook van zijne zijde te moeten medewerken en heeft dus, na van het Bestuur van het Koninklijk Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van Nederlandsch Indië de toezegging te hebben erlangd, dat eene mededeeling dienaangaande eene plaats in de Bijdragen van het Instituut niet onwaardig zou bevonden worden, de schets van *Yókohâma* voor eene uitgave door den druk ge-

[1] Men heeft, volgens mij later gegeven inlichting, de toezending der Japansche prent te danken aan Jhr. P. F. VON SIEBOLD, die eenigen tijd te *Yókohâma* was, maar thans weder te Nagasaki is.

reed gemaakt, met bijvoeging van die toelichtingen, die in het Chineesch of Japansch bijschrift opgesloten liggen.

Of de Japansche schets of platte grond van *Yókohâma*, zoo als die, zonder opgave eener schaal, voor ons ligt, op geometrische naauwkeurigheid kan aanspraak maken, dan wel eene meer figuratieve waarde heeft, kunnen wij niet beslissen, maar al is het laatste het geval, zal de platte grond voor menigeen toch van belang zijn, daar hij eene duidelijke voorstelling geeft van de ligging dezer plaats, van hare verdeeling in wijken en straten, de laatste met of zonder afsluitingen, en ons beter, dan een Europeesch bezoeker, wiens aandacht meer door het drukke leven wordt geboeid, het zou willen of kunnen doen, ook met de namen der wijken, straten, bruggen, tempels en der voornaamste gebouwen behoorlijk bekend maakt. Iets anders is het eene plaats te beschrijven, zoo als zij zich in de natuur voordoet, en al de indrukken te schetsen, die ze op den bezoeker maakt; iets anders, eene platte grond toelichten naar opgaven, die in eene taal gesteld zijn, welke buiten Japan tot nog toe hoogst zelden een' lezer vindt.

Bevatte het origineel behalve het Japansche bijschrift ook eene Engelsche of Nederlandsche interpretatie, men zoude de meer algemeene verspreiding van die prent aan de bemoeijingen van den boekhandel kunnen overlaten; maar aangezien zulks het geval niet is, en de Japansche uitgever van het plan slechts op de behoefte der J a p a n s c h e bezoekers van deze plaats gelet heeft, schijnt ons het uitgeven eener kopie met interpretatie in eene Europeesche taal niet meer overbodig. Haar raadplegende zal men beter, dan dit tot nu toe het geval was, de door bezoekers van *Yókohâma* medegedeelde, niet zelden verwarde berigten begrijpen, en zelfs de vreemdeling, die *Yókohâma* bezoekt, zal er op zijne uitstapjes een opregten gids aan vinden.

De haven en handelsplaats *Yókohâma*, tegenover *Kanagáwa*, krachtens Artikel II van het tractaat van den 18den Augustus 1858 voor den buitenlandschen handel opengesteld, is door

het Japansche Gouvernement naar een met veel omzigtigheid opgemaakt plan eerst na de onderteekening van het tractaat gebouwd en is, naar men zegt, op meer dan 3½ tonnen gouds komen te staan.

De naam *Yókohâma* beteekent dwars-strand, en is aan de lage landtong gegeven, die zich tusschen kaap *Mandarin Bluff* en *Miyakesâki*, dwars voor de kust uitstrekt, waarvan ze door eene kreek, genaamd *Utsi-ura* of binnenkreek, en door de nieuw gegraven rivier *Ohoóka sin-gâwa* is afgescheiden. *Yókohâma* is nu rondom van water omgeven. Men schrijft wel eens ook *Yokuhama* en *Yokahama* en vertaalt dit met „mooi strand;" maar de officiele schrijfwijze, de Japansche zoowel als de Chineesche [1], wijst den naam *Yókohâma* aan, en die beteekent, zoo als gezegd is, „dwars strand;" voor „mooi-strand" zoude *Yósihâma* [2] moeten staan.

De landingsplaats van *Yókohâma* is voor de uit zee komende schepen gekenmerkt door twee steenen hoofden (1, 2 van het plan), voorzien van breede steenen trappen. Men noemt ze het oostelijke en westelijke hoofd (*figâsino hâtoba* [3] en *nísino hâtoba* [4]); een derde is in aanbouw. Regt daar tegenover verheft zich het Japansche Tolkantoor of Customhouse (3) *Go un-zjô-sjo* [5], de zetel van het Japansche bestuur, waar de conferentiën met den Gouverneur van *Yókohâma* plaats hebben, en niet slechts de internationale, maar zelfs de huishoudelijke zaken behandeld worden. Eene breede straat regts van het Tolkantoor, in eene regte lijn doorloopende, scheidt *Yókohâma* in twee kwartieren, regts strekt zich het Japansche kwartier uit, welks toegangen van barrières voorzien zijn, links is het vreemdenkwartier met vrije toegangen van de zeezijde, maar niet van de landzijde, waar men barrières van Japansche wijken passeren moet. Artikel II alinea 10, van het tractaat van

---

[1] 横(ヨコ)濱(ハマ) [2] 吉(ヨシ)濱(ハマ) [3] 東(ハトバ)

[4] 西(ハトバ) [5] 御(ゴ)運(ウン)上(ジヤウ)所(シヨ)

den 18den Augustus 1858, luidende: Rondom de verblijfplaats der vreemdelingen zal men noch poort noch schutting plaatsen; bij het in- en uitgaan zal men vrij zijn," is dus nagekomen zonder dat het verkeer der vreemdelingen met het Japansche binnenland aan het toezigt van het Gouvernement onttrokken is.

Ter linkerzijde van het Tolkantoor is eene ruime afgesloten plaats (4), genaamd *Go-yô-dsi* [1], of terrein ten dienste van het Gouvernement, met een' tuin genaamd het geboomte van den water- of riviergeest (*Sui-zin-bok* [2]).

Achter het Tolkantoor bevindt zich „de verzamelplaats" van het vreemdenkwartier (5), de *Mátsi kwai sjo* [3], beurs en wisselkantoor. De straten van het kwartier, waar de vreemde kooplieden wonen, zijn op de schets zonder namen gelaten, alleen de beide hôtels (6) aan het einde der wijk zijn als zoodanig door het opschrift „*Sjô kwan*" [4] of kooplieden hôtel gekenmerkt. Woningen van Japansche ambtenaren (7) *Goyak dak* [5] nemen den zuidoostelijken hoek van het vreemdenkwartier in, en als plaats van uitspanning bevindt zich daar een plantsoen (8) met eene kapel van *Konbíra* [6].

Volgt men de hoofdstraat, die, ter regterzijde van het Tolkantoor in eene regte lijn doorloopende, het Japansche en het vreemdenkwartier van elkander scheidt, dan komt men aan eene brug (9), *Tsútsi bási* [7] of de aardenbrug genoemd, die over de gracht, welke *Yókohúma* van de landzijde omgeeft, gelegd is; tusschen twee rijen huizen voortwandelende komt men aan het plakkaat bord (10) *Táka-fudá* of *Kô-sats* [8], waarop

---

1 御(ゴ)用(ヨウ)地(チ) 2 水(スイ)神(ジン)木(ボク)

3 町(マチ)會(クワイ)所(シヨ) 4 商(シヤウ)館(クワン)

5 御(ゴ)役(ヤク)宅(ダク) 6 金(コン)毘(ビ)羅(ラ)

7 土(ツチ)橋(バシ) 8 高(カウ/タカ)札(サツ/フダ)

de verordeningen der plaatselijke politie zijn aangeplakt, en weldra aan de brug en poort der afzonderlijke wijk (11) *Minátosaki* of *Kô-ki-mátsi* [1], d. i. haven-kaap-wijk, genoemd, die een vierkant beslaat en door eene gracht is ingesloten, welke haar water uit de nieuwe *Ohoóka* rivier ontvangt. Dit geïsoleerd kwartier doet zich op het plan als eene versterkte plaats voor; is echter in werkelijkheid hetzelfde wat de beruchte Schoon-veld-wijk (*Yósi-hára-mátsi*) voor *Yédo* is — eene plaats tot vermaak van de bewoners en bezoekers van *Yókohâma* ingerigt en bevolkt. Al wat hier in- en uitgaat, staat onder surveillance der Japansche policie, wier bureau (12) zich ter zijde van de poort bevindt. Het ingesloten terrein is voor het grootste gedeelte ingenomen door theehuizen (*tsjá ya* [2]) en huizen van wandelaarsters (*Yu-zjo-ya* [3]); onder de laatsten komen vooral in aanmerking twee gebouwen met twee verdiepingen, het eene (13) onder den naam van *Gan-ki-rô* [4] of paviljoen van de landschildpadden, en het andere (14) als het gebouw der 50 (of vele) klokjes, als het klokjeshuis, zoo als de Chineesche naam [5] aanduidt. Of de eigenaar dit pand op zijn Japansch *Iso-suzu-rô*, dan wel in gebroken Chineesch *Gozju-rei-rô* noemt, is eene vraag, waarop de nieuwsgierige, als hij in loco er nog belang in stelt, het zekerst van de bewoners een meer of min voldoend antwoord bekomen zal.

Behalve de genoemde huizen zijn in dit kwartier nog aangeteekend een badhuis (*Yu-ya*), magazijnen en pakhuizen (*naga-ya* [6] of lange huizen genoemd), een magazijn der muzikanten (*gei-sja naga-ya*), eene hal (*kwai-sjo*), eene rij huizen, „waarin men gebukt de wereld zien kan [7]," d. i. gevangenis-

---

[1] カウ 港 ミナト キ 崎 サキ 町 マチ [2] 茶 チヤ 屋 ヤ

[3] 遊 ユ 女 ジヨ 屋 ヤ [4] 岩 ガン 亀 キ 樓 ロウ

[5] 五十鈴樓 [6] 長 ナガ 屋 ヤ [7] 局見世

sen, en aan het einde der middelstraat eene kapel (15) genoemd *Konbíra-yasiro* [1].

Ongetwijfeld zal menigeen iets naders wenschen te vernemen aangaande den beschermgeest, die een kwartier van dezen stempel onder zijne bijzondere hoede neemt. Wij kunnen alleen zeggen, dat kapellen van dien naam ook elders bestaan en dat de voornaamste in de provincie *Sanuki* op den *Konbíra yáma* zich bevindt; maar wie eigentlijk onder den naam van *Konbíra Gongen* verstaan wordt, hebben wij in Japansche bronnen nog niet kunnen ontdekken. Zooals VON SIEBOLD, die op zijne reis naar *Yedo* in 1826 de kust van *Sanuki* passeerde, heeft opgemerkt, bevelen zich de zeelieden in de bescherming van *Konbíra Gongen* aan en brengen offers bestaande in een vaatje *Sàke* en eenige centen, die zij in de nabijheid van de kust in zee werpen. Visschers en landlieden, die zoodanige giften in zee of op strand vinden, brengen ze naar het klooster en ontvangen daarvoor een aflaatbrief [2].

De naam *Konbíra*, in het Chineesch *Kin-pi-lo* [3], is overigens uit het Sanscrit overgenomen en eene omschrijving van *Kumbhîra*, dat krokodil beteekent. Het is niet onwaarschijnlijk, dat hier de Oud-Indische legende in het spel komt, die de Chineesche pelgrim *Hiouĕn thsang* in het verhaal zijner togten door Indië geboekt heeft en die op het volgende neêrkomt:

„Van drie vijvers in Vârânaçî (Benares) gewagende voegt de Chin. Pelgrim er bij: zij zijn door draken bewoond. Wanneer hoogmoedige menschen zich daarin baden, worden er vele van hen door *Kin-pi-lo* (Kumbhîras d. i. krokodillen) om het leven gebragt; maar als men vol diepen eerbied is, mag men er

---

1 金コン毘ビ羅ラ社ヤシロ

2 VON SIEBOLD, Reise von Nagasaki nach Yedo im Jahre 1826. V Abschnitt, pag. 133.

3 金コン毘ビ羅ラ

onbeschroomd water uit scheppen [1]" — De toepassing van deze legende op den lusthof van *Mináto sáki* is niet ver te zoeken.

Wij keeren terug tot het J a p a n s c h e kwartier van *Yóko-háma.*

De ingang van de landzijde is bij de (16) *Yósida-bási* [2] of brug van het dorp *Yosida* = schoonveld. Zij voert over de rivier *Oho óka gáva* [3], die hier de zoogenaamde binnenkreek (*útsi ura* [4]) vormt. De brug gepasseerd zijnde, komt men aan eene dubbele barière, waartusschen een Japansch wacht-huis (*Bán-sjo* [5]) (17). De barrière verlatende passeert men de straat *Niu-zen mátsi* [6]; men heeft aan de linkerzijde eene rij huizen, die achter op de binnenkreek uitkomen en meestal door schippers bewoond zijn; aan de regterzijde belendt deze straat aan het (18) *Ohodá-sin-den* [7] of N i e u w l a n d van *Ohoda*, waarvan ze door een houten hek is afgescheiden. Men komt aan den zuidwestelijken hoek van het Japansche kwartier zijnde de wijk *Ohodá-matsi* of *Daiden-matsi* [8]. De straat splitst zich hier in drie takken. De eene tak links voert langs eene kreek naar een plantsoen (19), waarin eene kapel van de godin der natuur (*Ben-zai-ten yasiro* [9]); de middenweg, *Siu-kan matsi* genoemd, leidt naar het strand, terwijl de weg regts, de *Ohodá-matsi* [10], het Japansche kwartier in zijne geheele lengte doorsnijdt. Bij het hek aan den uitgang dezer straat zich links wendende, komt men, insgelijks door een hek, in de e e r s t e

---

[1] Memoires sur les contrées occidentales traduits du Sanscrit en Chinois en l'an 648 par *Hiouen thsang* et du Chinois en Français par M. STANISLAS JULIEN. Tome premier pag. 359.

[2] 吉ヨシ田ダ橋バシ [3] 大岡川 [4] 内ウチ浦ウラ

[5] 番バン所ショ [6] 入舟町

[7] 太オー田ダ新シン田デン [8] ダイ太オーテン田ダ町マチ

[9] 弁ベン財ザイ天テン社ヤシロ [10] 太田町

hoofdstraat (*Hónmátsi* [1]), die in eene regte lijn naar het strand op het veer (20) (*to-sen-ba* [2]) uitloopt en ter halver wege met eene zijtak regts het Japansche kwartier midden doorsnijdt. Behalve beide straten is er in het Japansche kwartier nog de zoogenaamde *Ben-ten-* of *Ben-zaï-ten matsi* [3], beginnende bij de tempelpoort (*tóriwi*), die den ingang tot het plantsoen, waar de kapel der Natuurgodin (19) is, kenmerkt. Het Japansche kwartier, doorgaans uit houten huizen bestaande behalve de magazijnen, die van steen opgetrokken zijn, is door kooplieden, meestal uit *Yédo*, bewoond en heeft ook eenen schouwburg (21), op den plattengrond onder den naam van *Sĭbáwï* [4] aangeteekend. Die naam beteekent eigenlijk: „paddenstoelen zetel" en bevat eene toespeling op de mannelijke toeschouwers in den bak, die door hunne geschoren kruinen op eene menigte paddenstoelen gelijken.

De omstandigheid, dat de huizen doorgaans van hout zijn, stelt de plaats zeer aan gevaar van brand bloot, en de vaak geuitte vrees deswege is dan ook spoedig gebleken niet ongegrond te zijn.

Volgens een particulier berigt uit *Kanagáwa* van 23 November 1861 is in den nacht van 11 op 12 November 1861, het Japansche kwartier van *Yokohâma* voor een groot gedeelte een prooi der vlammen geworden. „De brand ontstond", zoo als de berigtgever meldt, „in een klein huis en nam door den wind aangewakkerd in zulke hevigheid toe, dat ten vijf ure 's morgens volgens de opgave der Japansche autoriteiten 500 huizen in volle vlam stonden, die dan ook geheel in asch gelegd werden. De Japansche kooplieden hebben enorme schade geleden, daar het deel dat verbrand is de aanzienlijkste huizen bevatte. Al het lakwerk en porcelein dat in de winkels stond is

---

1 本(ホン)町(マチ) 2 渡(ト)舟(セン)場(バ)

3 弁(ベン)財(ザイ)天(テン)町(マチ) 4 芝(シバ)居(井)

vernield; alleen de goederen die in een tiental kleine steenen pakhuizen geborgen waren, die zich nu vertoonen als kleine eilandjes op eene groote zee, zijn behouden gebleven.

Het vreemdenkwartier staat door twee vaste bruggen, die over de nieuwe *Ohoóka* rivier liggen, met de gehuchten *Tani-matsi* [1] (21) en *Móto-matsi* [2] (22) in verbinding. Op de met hout begroeide heuvelen staan tempels, waaronder de *Zó-tok-in* [3], en de kapel van *Sugi-yáma Benzai-ten* [4] of van de Natuurgodin van den pijnboomberg. Aan de helling dezer heuvels bevinden zich de begraafplaatsen der vreemdelingen, op de schetst aangeduid door grafsteenen in Buddhistischen stijl. Twee daarvan (23) zijn gekenmerkt als *Gwai-gok-nin-háka* [5] of graven der vreemdelingen, het derde (24) als *Nan-kin-nin-haka* [6] of graven van personen uit *Nanking* (China).

De regtstreeksche verbinding tusschen *Yokohâma* en het tegenover liggende *Kánagáwa* (de naam beteekent goudrivier) wordt door een veer (20) onderhouden, de afstand der beide plaatsen is 9′ à 10′.

Ook langs de kust voert een bekoorlijke weg van *Yokohâma* naar *Kanagawa*, en wij willen nu dezen met het oog op de Japansche schets volgen.

Van de *Yósida-bási* (16) langs den wal der Binnenkreek (*Utsi-ura*) gaande, heeft men ter linkerzijde de wijk *Yósida-mátsi* [7] = schoonveld-wijk; men komt aan de brug (25) *No-ge-bási* [8], die over de *Ohoóka-gáwa* naar het dorp *Noge-matsi* (26)

---

1 谷タニ 町マチ 2 元モト 町マチ 3 增ゾウ 德トク 院イン
4 杉スギ 山ヤマ 辨ベン 財ザイ 天テン
5 外グハイ 國コク 人ニン 墓ハカ 6 南ナン 京キン 人ニン 墓ハカ
7 吉ヨシ 田ダ 町マチ 8 野ノ 毛ゲ 橋バシ

leidt. Het terrein wordt nu heuvelachtig en bevat onderscheidene *Go-yak dak* [1] of woningen van Japansche ambtenaren en officieren, eene kazerne (27) van den vorst van *Yetzi-zén*, gemerkt *Yétsi-zén-sáma Go-dsin-ya* [2], en drie kapellen van plantsoenen omgeven. De eerste kapel links (28) is aan de zoogenaamde muis-manifestatie, *Néno Gon-gen* [3]), gewijd. Wij kunnen de kapel niet binnentreden om te zien door wat voor een beeld deze manifestatie van een, natuurlijk, hooger wezen is voorgesteld, en welke rol de muis daarbij vervult; maar een ding is zeker, dat bijaldien het beeld der muis hier in het spel komt, de godsdienst in het dorp *Noge-matsi* daarom nog niet, zooals men voorbarig daaruit zou kunnen opmaken, tot eene muizen- of fetisch-dienst is afgedaald. Men gelieve op het volgende te letten. In Japan worden even als in China de jaren, maanden en dagen naar den zestigdeeligen Tijdcirkel geteld. In dezen Tijdcirkel worden de twaalf teekenen van den dierenriem vijfmaal en de tien teekenen van de elementen zesmaal herhaald [4]. N°. 1 van dezen cyclus heet 甲子 *kiă-tsze*, in het Japansche *Kino-ye-no-né*, d. i. volgens eene woordelijke vertaling, primitief hout-muis. De eerste van de zestig dagen, naar dezen cyclus genoemd, heet dus *Kino ye no-né-no-fi*, en op dezen dag brengt de gemeene man in Japan volgens ouder gewoonte eene offerande in rijst en bloemen bestaande aan den genius *Ugáno-kámi* of *Ugáno-mitáma*; eene offerande, die alom in het rijk onder den naam van *Néno-matsŭri* [5], d. i. muisfeest in zwang is. *Ugáno-kámi* of eigenlijk

---

1 御(ゴ) 役(ヤク) 宅(ダク)

2 越(エチ) 前(ゼン) 樣(サマ) 御(ゴ) 陣(ヂン) 屋(ヤ) 敷(シキ)

3 子ノ權現

4 Proeve eener Japansche Spraakkunst van J. H. DONKER CURTIUS 1857. bl. 87.

5 子(子)ノ 祭(マツリ)

Toyo uke-bimeno kámi, d. i. godin van den rijken oogst, is de Japansche Ceres, de alvoedende dochter van den maangod der Japansche Theogonie, de beschermgeest der rijstvelden en de gezellin van den "Rijstdrager", *Inári*, wier kapellen onder den naam van *Inári-yasiro* bij duizenden door het land verspreid zijn [1]. De tweede kapel (29) is aan het zesde godenpaar (*Dai-rok-ten* [2]) der Japansche mythologie gewijd. Dit paar behoort tot de rij der zeven hemelsche representanten van evenveel tijdvakken der Japansche scheppingsgeschiedenis, die op Indische voorstellingen rust, en, op de keper beschouwd, op geologische theoriën neêrkomt, die in een dichterlijk gewaad zijn gekleed. De mannelijke en vrouwelijke representanten van het zesde geologische tijdvak heeten *Omotáru-no-kámi* en *Kásiko-né-no kami* en verpersoonlijken de groeikracht der natuur, de ontwikkeling van het plantenrijk. Het is vooral de landman die zijne blik op hen vestigt. De derde kapel draagt den naam van *Rin-kwô-zi* [3] = bosch-glans-klooster.

Het dorp doorgewandeld zijnde, heeft men links aan den weg een *tsjá-ya* of theehuis (30) en komt langs een einde nieuw doorgehouwen weg (*Kiri-towósi*) aan eene rij woningen, waartusschen een zijweg regts af naar het *Go Bu-gyô-yásiki* [4] (31) of paleis van den Gouverneur van *Yókohāma* voert. Men heeft van hier een ruim gezigt op de haven en plaats *Yókohāma*. Ten noorden van dit paleis bevindt zich een tuin met eene kapel (32) aan *Pu-tung-tsun* [5] (Jap. *Bu-dô-son*) gewijd. Deze naam is eene vertaling van het Sanscrit woord Akshara, beteekent, even als dit, onbeweegbaar en is een naam van

---

[1] Zie Das Buddha-Pantheon von Nippon, aus dem Japanischen Originale übersetzt und mit erläuterenden Anmerkungen versehen van Dr. J. HOFFMANN, 1851. pag. 81 en 225.

[2] 第ダイ 六ロク 天テン [3] 林リン 光クハウ 寺ジ

[4] 御ゴ 奉ブ 行ギヤウ 屋ヤ 敷シキ [5] 不ブ 通ドウ 尊ソン

Siva als personificatie der voortteelende en vernielende mannelijke natuurkracht, wier ligchaam het vuur is. De voorstelling is aan den cyclus der Indische mythen ontleend en staat tot het Buddhaismus in dezelfde verhouding, als de voorstellingen van Jupiter Ammon, van Vulkaan en Pan tot die der Christelijke heiligen [1]. Ten noorden van deze kapel verheft zich de met hout begroeide heuvel *Ise-yáma*, met steile, naar de kreek afloopende oevers. Laat men ter plaatse waar de weg doorgehouwen is, het paleis van den Gouverneur regts liggen, zoo komt men langs eene rij huizen van particulieren en ambtenaren aan eene groep van officierswoningen, voor welker front zich de weg naar het dorp *Hodogáya* (33) afscheidt.

Den hoofdweg naar *Kanagáwa* vervolgende, die langs den dijk en langs polders met rijstvelden loopt, passeert men achtervolgens de barrière (34) *Kwan-mon* [2] of hôtelpoort, zijnde de noordelijke ingang tot het kwartier van den Gouverneur van *Yókohâma*, — de brug (33) *Isi-sáki-bási* [3] (steenen hoek brug), die over de rivier *Tare-nuno gava* [4], en de brug *Fira-numa-basi* [5], die over de rivier *Ima-i gava* [6] gelegd is, en waarbij zich eene kapel van den Rivier-god (*Sui-ten-gû* [7]) bevindt; vervolgens de brug (37) *Nitta-má-basi* [8], of „brug tusschen de nieuwe velden", waar een Japansch wachthuis (38) (*Go Ban-sjo* [9]) is, en komt iets verder aan de buitenste huizen van de wijk *Azama* of *Sen-ken* [10].

---

[1] Vergel. Das Buddha-Pantheon van Nippon, Bladz. 73, 75, 86, 144 en 145. Tab. XIX en XXIII.

[2] 舘門 [3] 石(イシ)崎(サキ)橋(バシ)

[4] 帷(タレ)布(ヌノ)川(ガハ) [5] 平(ヒラ)沼(ヌマ)橋(バシ)

[6] 今(イマ)井(ヰ)川(ガハ) [7] 水(スイ)天(テン)宮(グウ)

[8] 新(ニッ)田(ダ)間(マ)橋(バシ) [9] 御(ゴ)番(バン)所(ショ)

[10] (セン)淺(アザ)(ケン)間(マ)

Langs de kromming van den achtergrond der bogt van *Kánagáwa* loopt eene met biezen begroeide buitenwaard (39), *káru-wi-sáva* [1] of de biespolder genoemd. De weg rigt zich nu naar het oosten en weldra komt men aan eene barrière (40) (*kwan-mon* [2]), den westelijken ingang van *Kánagáwa* en van het terrein, waar zich de hôtels der vreemde consulaten bevinden. Ten noorden der barrière verheft zich de heuvel (41) *Kanagawa-dai* [3] of het terras van *Kánagáwa*, aan welks helling eene kapel (42) *Konbíra-yasiro;* dezelfde naam, dien de kapel in den lusthof *Minàto-sàki-no màtsi* draagt.

De nu op elkander volgende tempels met lusttuinen zijn:

(43) *Hon-gak-zi* [4], tevens zetel van het Amerikaansche Consulaat.

(44) *Zin-kô-zi* [5], tevens zetel van het Fransche Consulaat.

(45) *Fu-mon-zi* [6], tevens zetel van het Engelsch Consulaat. Digt daarbij is de plaats *To-sen-ba* [7], waar het veer van *Yókohàma* aanlegt, een lusttuin (46) van den Lichtgeest (*Myôzin* [8]) en eene kazerne (47) van den vorst van *Oki* (*Oki-sáma dsin-yasiki* [9]) ter bewaking van de aanlegplaats van het veer.

(48) *Gon-gen-san* [10], of de berg der openbaring.

(49) *Zjô riô zi* [11], of tempel tot den helderen waterval; tevens zetel van het Engelsche Consulaat.

Langs de (50) *Awoki-màtsi* [12], of groen-hout-wijk van *Kanagáwa*, komt men over de (51) *Tákino-bàsi* [13], of brug van

---

1 カル井サハ 2 舘門 3 金(カナ)川(ガハ)臺(タイ)

4 本(ホン)覺(ガク)寺(ジ) 5 甚(シン)行(カウ)寺(ジ)

6 普(フ)門(モン)寺(ジ) 7 渡舟場 8 明(ミヤウ)神(ジン)

9 隱(オ)岐(キ)樣(サマ)陣(ヂン)屋(ヤ)敷(シキ)

10 權(ゴン)現(ゲン)山(サン) 11 淨(ジヤウ)瀧(リヨウ)寺(ジ)

12 青木町 13 瀧(タキノ)橋(バシ)

den waterval". in de (52) *Reô-zi-matsi* [1] of jagerswijk, waar een fort (53) in den vorm van een waaijer in zee vooruitsteekt De daaraan gegeven naam *Okisáma Go-dai-ba* [2], of vorstelijke batterij van den heer van *Oki*, geeft te kennen door welk volk deze versterking bezet is.

Hierop volgen de tempels:

(54) *Kei-un-zi* [3], zetel van het Fransche en Portugeesche Consulaat.

(55) *Tsjô-yen-zi* [4], zetel van het Nederlandsche Consulaat.

Digt daarbij de noordelijke barrière van *Kánagáwa* met een in zee uitstekend fort (56) (*Go-dai-ba*).

Wij besluiten onze toelichting der Japansche schets van *Yókohàma* met een uittreksel uit het reisverhaal van H. A. TILLEY, die in Augustus 1859 die plaats bezocht heeft [5]. „De baai van *Yedo* is een van de grootste der vele zee-armen, die in alle deelen der rotsachtige kusten van Japan doordringen. Hare linker (west) zijde, waar langs wij stevenden, is vol schoone bogten en kreken, omzoomd met dorpen, die tusschen het geboomte schilderachtig verspreid liggen. Hier en daar langs de hellingen dezer heuvels vertoonden zich terrassen in tuinen herschapen, die even als te *Nagasaki* een zoo merkwaardig gezigt opleveren en van den bijenvlijt der bevolking getuigen. Ook aarden versterkingen, waarvan nu en dan een boot afstak, als om ons te verkennen, werden hier en daar zigtbaar.

De oevers zijn van 200 tot 500 voet hoog, van afwisselen-

---

[1] 獵(リヤウ)師(ジ)町(マチ)

[2] 隱枝樣御臺場

[3] 慶(ケイ)雲(ウン)寺(ジ) [4] 長(チヤウ)延(エン)寺(シ)

[5] Japan, the Amoor and Pacific, with notices of other places, comprised in a voyage of circumnavigation in the imperial Russian corvette Rynda in 1858—1860. Bij HENRY ARTHUR TILLEY. With eight illustrations. London. 1861.

den vorm, regelmatig of fantastisch, meestal bedekt met boomen, en de kleine kapen afgebroken met hout begroeide rotsen.

De baai van *Kanagawa* vormt een halven cirkel van vier *miles* doorsnede en 15 *miles* beneden de hoofdstad *Yedo*. Hare oevers afwisselend laag en hoog zijn bedekt met dorpen, en landinwaarts op den achtergrond van het landschap verheft zich de prachtige kegel van den *Fuzi*, het geliefkoosde onderwerp van Japansche schilders en dichters. De stad, of veeleer het dorp *Kanagawa*, ligt in den achtergrond der baai vlak tegenover den ingang. Hier resideren de vier consuls der vreemde mogendheden en de Japansche Gouverneur van *Yokohama*, de voor den buitenlandschen handel opengestelde haven, die kort na de onderteekening van het Tractaat door het Japansche Gouvernement opzettelijk voor dit doel is gebouwd. *Yokohama* ligt omtrent drie *miles* van *Kanagawa*. Een groot gebouw of kantoor is in het front van de landingplaats, waar een steenen bruggenhoofd met breede trappen aan beide zijden is. Eene breede gemakkelijke straat van winkels met eene andere aan haar einde in regte hoeken was alles, wat tijdens mijn bezoek voltooid was. De kleine huizen der vreemdelingen waren rondom het Gouvernementsgebouw, en digt bij was als voortzetting der hoofdstraat eene andere, aan beide einden door poorten afgesloten, bevattende de thee-huizen. De plaatsen achter de hoofdstraten werden ingenomen door eenige gebouwen, sake-huizen, schouwburgen en worstel-perken. De huizen zijn alle van hout en in den gewonen trant gebouwd. De weg tusschen *Kanagawa* en *Yokohama* is eene zeer aangename wandeling en biedt eene goede gelegenheid aan, om de eigenaardigheid van het land en de nijverheid van het volk te leeren kennen.

Twee tamelijk uitgestrekte rivieren, voor schuiten bevaarbaar, loopen uit in de baaï tusschen beide plaatsen, en onderscheidene dijken langs hare oevers en langs het strand van de baai doen zien, dat hier menig stuk land aan het water ontwoekerd en in vruchtbare velden herschapen is.

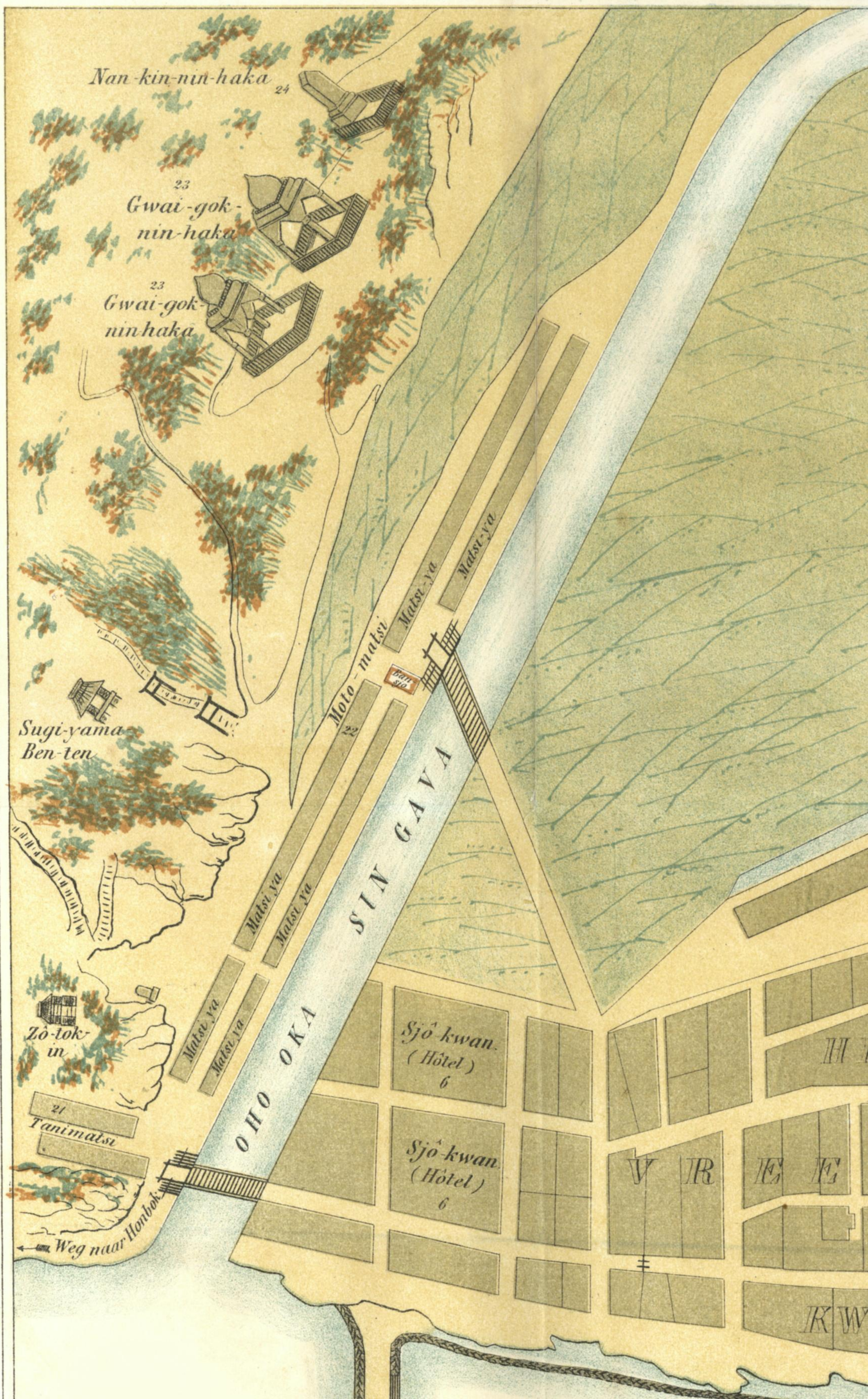
Er zijn onderscheidene nette tempels, vele groote zwarte

houten gebouwen, magazijnen en depôts van het Gouvernement. Eene opmerkelijke trek van *Yokohama* is de menigte kraanvogels, wit en grijs, die zich daar, ongestoord door de bevolking, ophouden."

Het gezigt van *Kanagawa* in TILLEY's Voyage bladz. 138 bijgevoegd schijnt van het *Kanagawa dai* of van het terras van *Kanagawa* uit opgenomen te zijn.

Moeijelijker is het, het gezigt van *Yokohama* (blz. 41) met het plan overeen te brengen en uit te maken, welk gedeelte de heer TILLEY heeft opgenomen, daar de teekening ons in het onzekere laat, of een gedeelte van den voorgrond water dan wel land moet verbeelden.

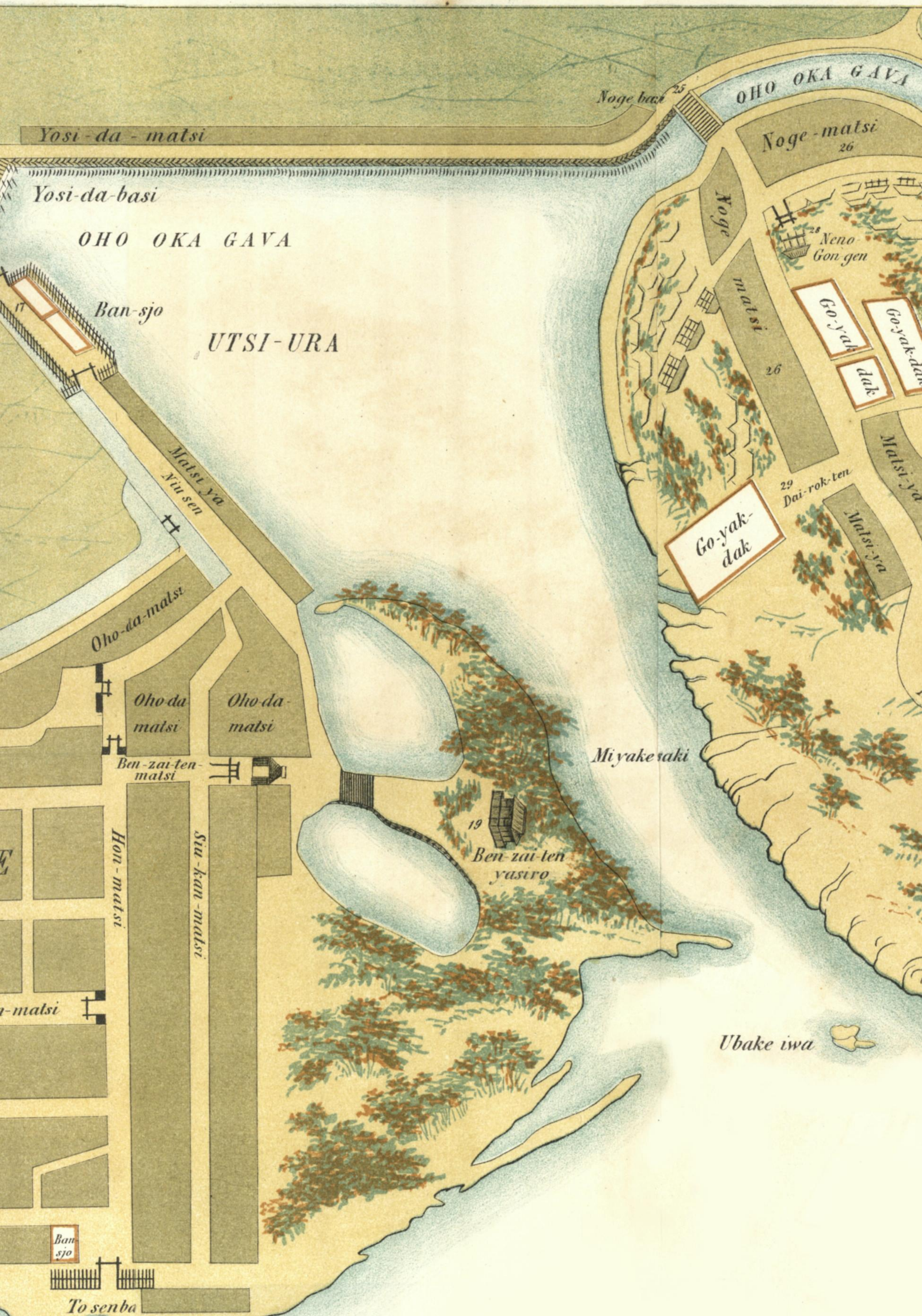

Nan-kin-nin-haka 24
23
Gwai-gok-nin-haka
23
Gwai-gok-nin haka
Matsi-ya
Matsi-ya
Moto-matsi
Matsi-ya
Ban sio
22
Sugi-yama
Ben-ten
23
SIN GAVA
OHO OKA
Matsi-ya
Matsi-ya
Matsi-ya
Matsi-ya
Zô-tok-in
21
Tanimatsi
Weg naar Honbok
Sjô-kwan (Hôtel) 6
Sjô-kwan (Hôtel) 6
V R E E

Yu-zjo-ya
Gevan- ge- niss en
Yu-zjo-ya
Tsja-ya
Yu-zjo-ya
Kô sats 10
Konbira-yasiro 15
Nakano matsi 11
Kwai sjo
13
Gan-ki-rô
Gei-sja Naga-ya
Naga-ya
Winkels
Go-yak-dak 12
Yu-zjo-ya
Yu-zjo-ya
Matsi-ya
Matsi-ya
Nagaya
Nagaya
Nagaya
Yu-ya
14 Iso-suzu-rô
11 Minato-saki of Kôki-matsi
9
Tsutsi- basi
8 Konbira-yasiro
7 Go-yak-dak
7 Go-yak-dak
7 Go-yak-dak
Matsi-ya
Matsi-ya
Go-yak-dak
Ben-z
H
HET
v. Siebold
5 Matsi kwai-sjo
Hon-m
REEMDEN
Matsi-ya
Matsi-ya
4 Go-yô-dsi Sui-zin
3 GO-UN-ZJÔ-SJO
Ban-sjo
KWARTIER
1 Figa sino Hatoba
2 Nisino Hatoba
Ban-sjo

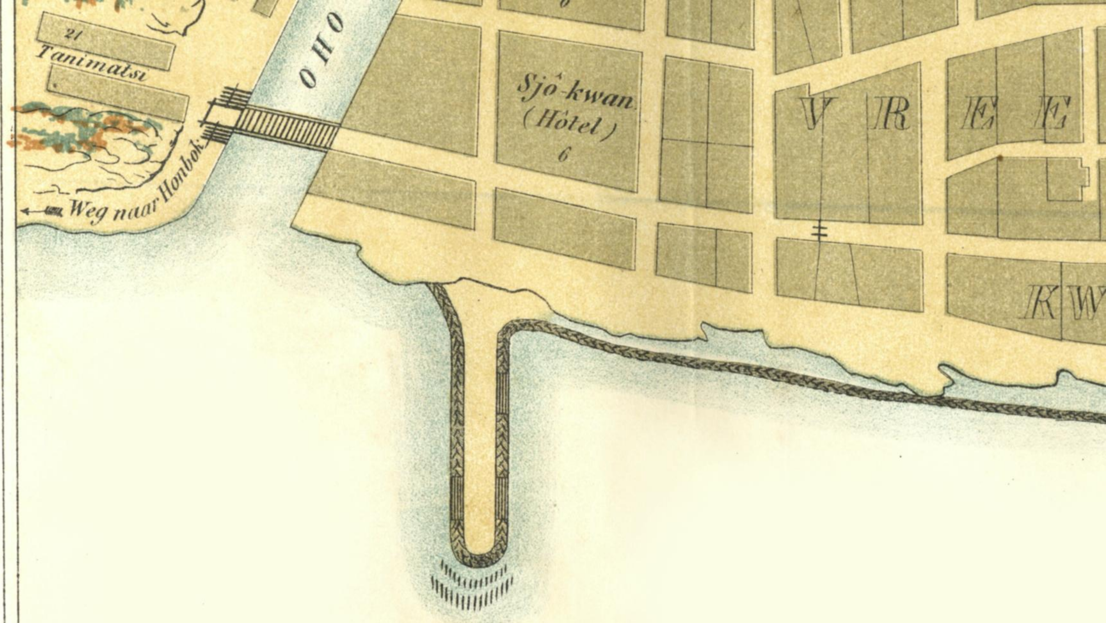

Yosi-da-matsi
16
Yosi-da-basi
OHO OKA
Kô sats
10
17
Ban-sjo
Matsi-ya
Matsi-ya
18
Ohoda sinden
Nieuwe rijst-velden
Niu sen
Oho-da-matsi
9
Tsutsi-basi
Oho-da matsi
Oho-da-matsi
Matsi-ya
Matsi-ya
Ben-zai-ten-matsi
Ben-zai-ten-matsi
Ben-zai-ten-matsi
Hon-matsi
Siu-kan-matsi
HET JAPANSCHE
KWARTIER
YOKOHAMA
Matsi kwai-sjo
5
Hon-matsi
Hon-matsi
Hon-matsi
Hon-matsi
Sibá wi
21
Ban-sjo
Ban-sjo
2 Nisino Hatoba
To senba

Yosi-da-matsi
Noge basi
25
OHO OKA GAVA
Noge-matsi
26
Yosi-da-basi
OHO OKA GAVA
Noge
Neno-
Gon gen
28
matsi
17
Ban-sjo
UTSI-URA
Go-yak
Go-yak-da
dak
26
Matsi-ya
Matsi-ya
Niu sen
29
Dai-rok-ten
Go-yak-
dak
Matsi-ya
Oho-da-matsi
Oho-da
matsi
Oho-da-
matsi
Miyakesaki
Ben-zai-ten-
matsi
19
Ben-zai-ten
yasiro
Hon-matsi
Siu-kan-matsi
-matsi
Ubake iwa
Ban
sjo
To senba

御開港横濱之圖
ごかいかうよこはまのづ
OHO OKA GAVA
Noge-matsi
26
Noge
matsi
26
27
YETSI-ZEN-
SAMA
Go-dsin-yasi ki
Kazerne van den Vorst
van Yetsi-zen
28
Neno
Gon gen
Go-yak
dak
Go-yak-dak
Go-yak-dak
Matsi-ya
26
29
Dai-rok-ten
-yak-
dak
Matsi-ya
30
Tsja ya
(Thee huis)
Kiri-towosi
Matsi-
ya
33 Weg naar Fodo gaya
Go-yak-dak
Go yak-
dak
31
Go-Bugyô-
yasi-ki
Paleis v. den
Gouverneur
32
Budô son
Ubake iwa
Rijst-
velden
Ise yama
Matsi-ya
Ban-sjo
34
Kwan-mon

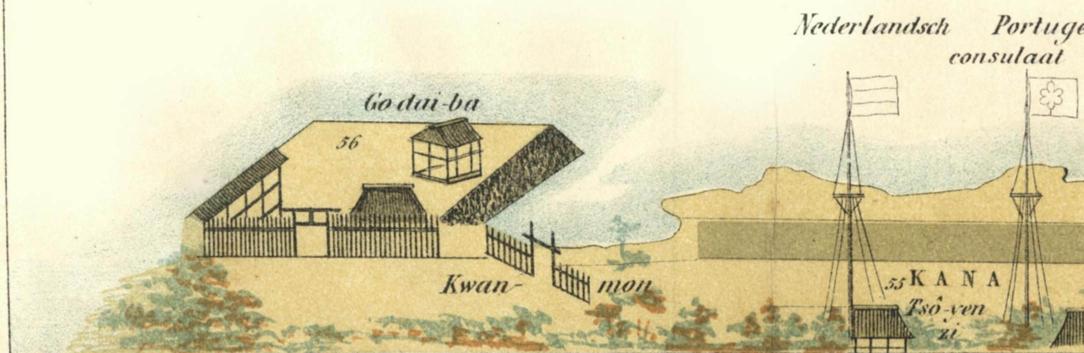

PLAN
van de
NIEUWE HAVEN EN HANDELSPLAATS
YOKOHAMA.

Woningen van Japansche Officieren en Beambten.

Particuliere woningen._Matsi-ya.

Ban-sjo._Wachthuis.

Hon-m

Matsi-ya

Matsi-ya

4 Go-yô-dsi
Sui-zin

3 GO-UN-ZJÔ-SJO

Ban-sjo

R E E M D E N

KWARTIER

1 Figa sino Hatoba

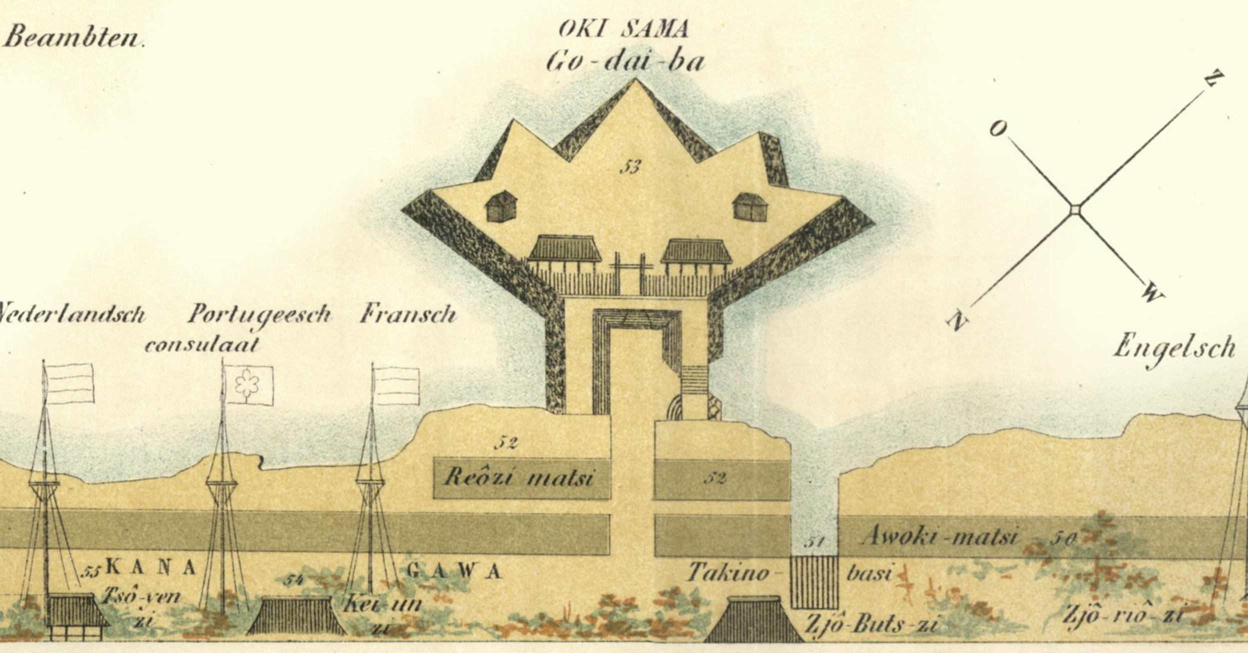
2 Nisino Hatoba

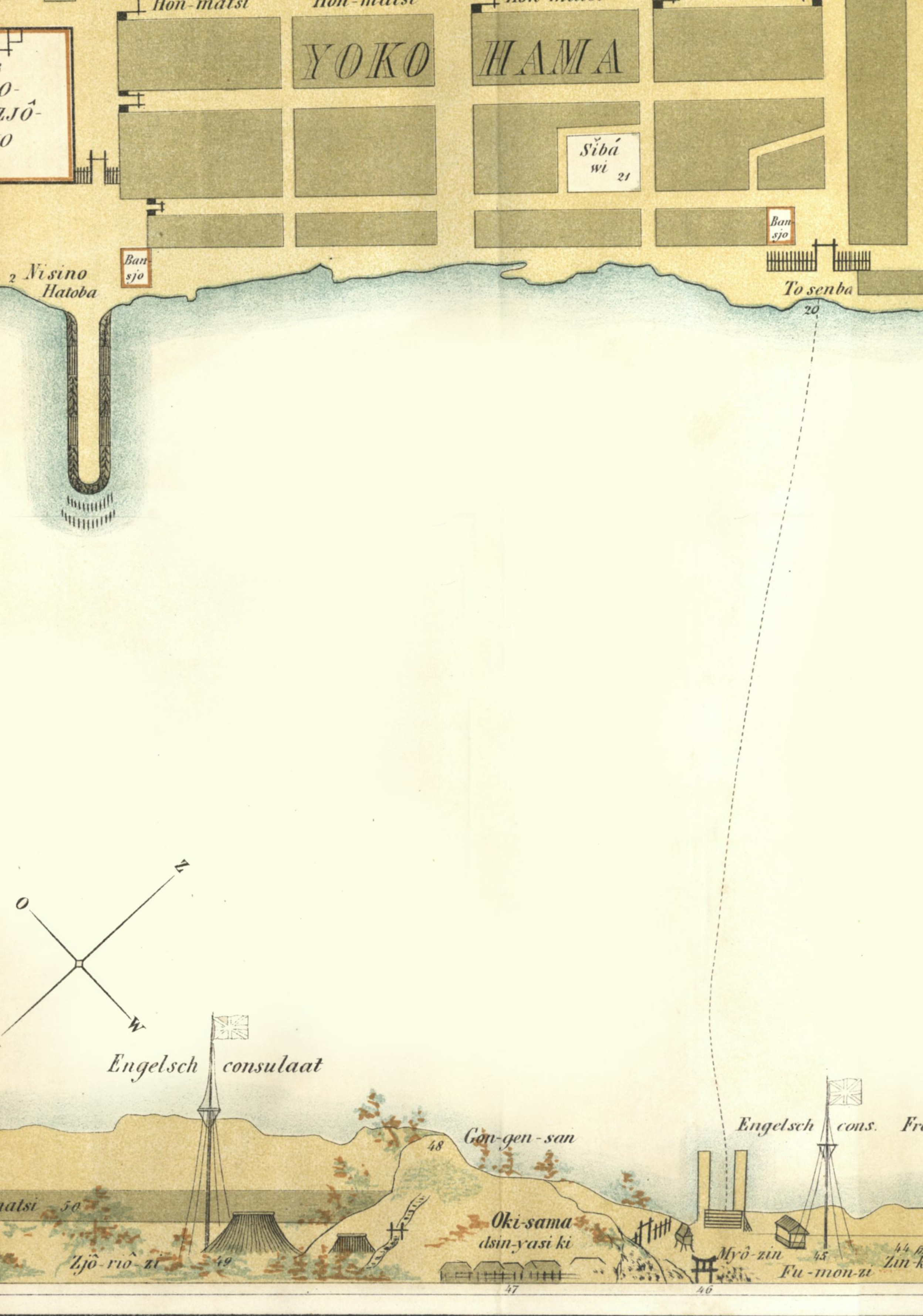
Ban-sjo

PLAATS

Beambten.

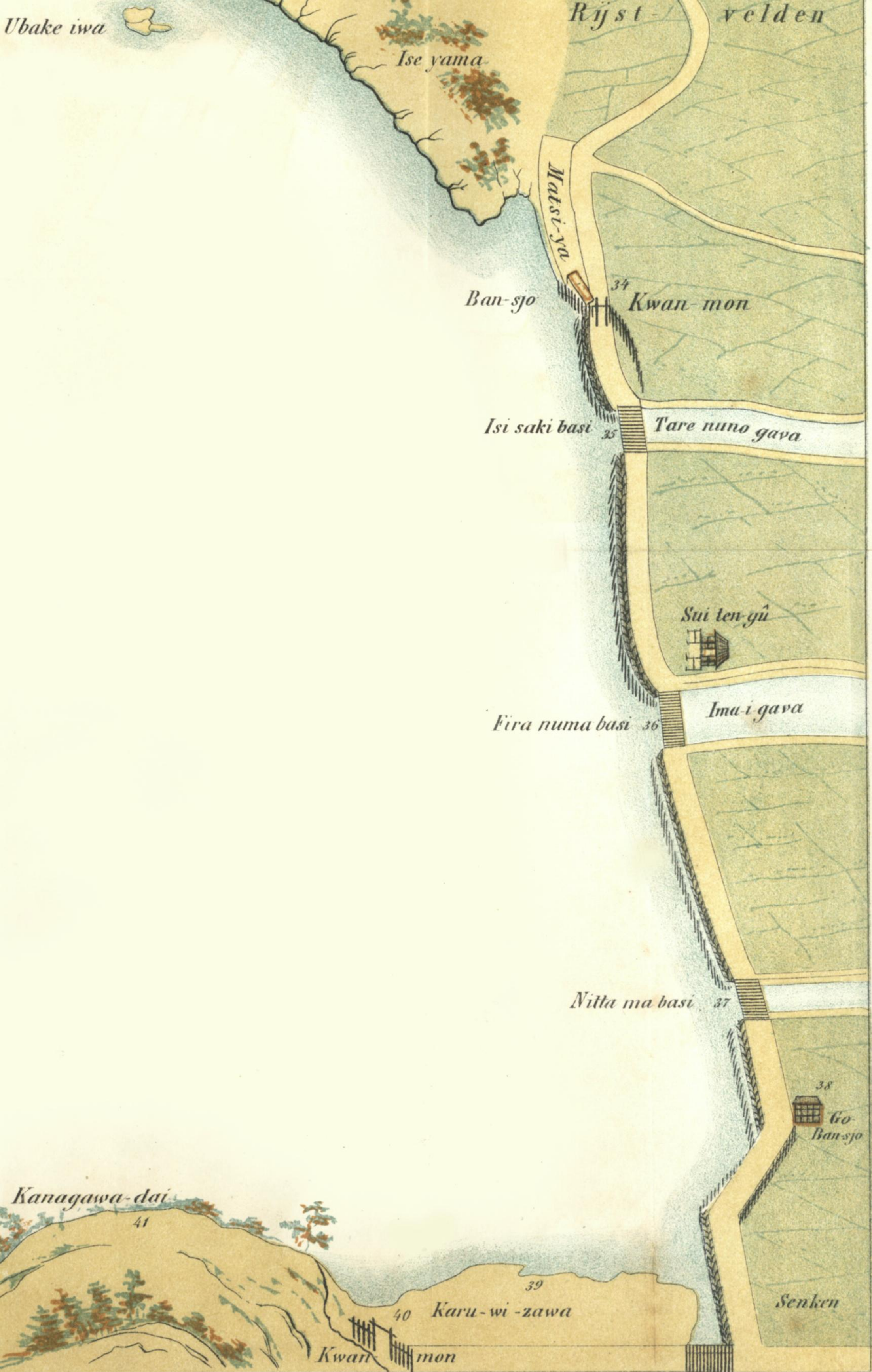

Hon-matsi
Hon-matsi
YOKO HAMA
Sĭbá wi 21
Ban-sjo
Ban-sjo
2 Nisino Hatoba
To senba
20
O
Z
W
Engelsch consulaat
Gon-gen-san
48
50
Oki-sama
dsin-yasi ki
Zjô-riô-zi
49
47
46
Engelsch cons.
Myô-zin
45
Fu-mon-zi
44
Zin-

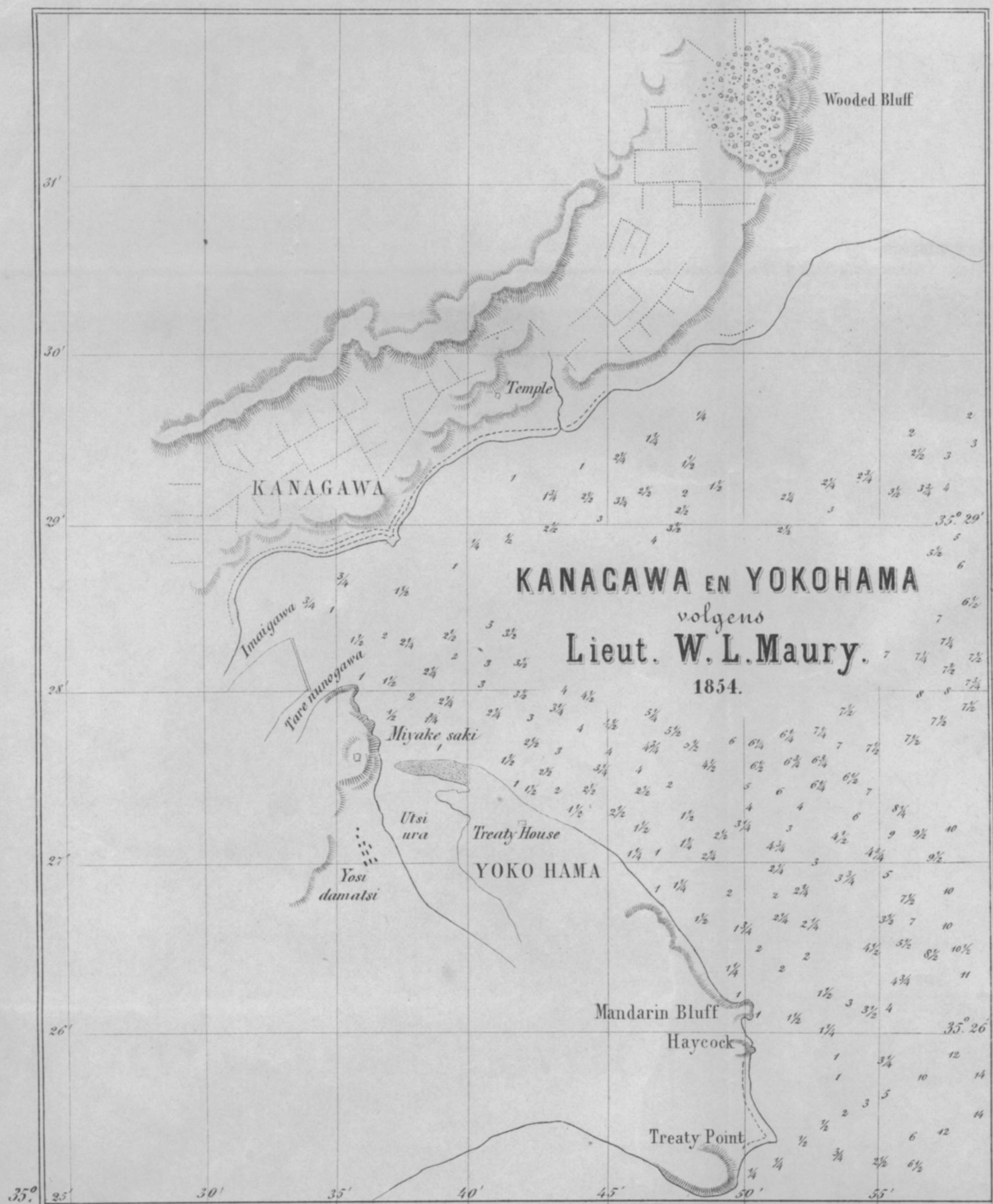

Ubake iwa
Ban-sjo
To senba
20

Engelsch cons.
Fransch cons.
Amerikaansch consulaat
Kanagawa-dai
41
Myô-zin
45
Fu-mon-zi
44
Zin-ko-zi
43
Hongak-zi
Konbirano yasiro
42

Lith. v. Tresling & Co Amst

KANAGAWA EN YOKOHAMA
volgens
Lieut. W. L. Maury.
1854.
Wooded Bluff
Temple
KANAGAWA
Imaigawa
Tare nunogawa
Miyake saki
Utsi
ura
Treaty House
YOKO HAMA
Yosi
damatsi
Mandarin Bluff
Haycock
Treaty Point
31'
30'
29'
28'
27'
26'
35° 25'
30'
35'
40'
45'
50'
55'
35° 29'
35° 26'
139.° 40' east from Greenwich.
Lith. v. Tresling & C° Amst.